

264

MINISTERIE VAN LANDBOUW, VISSERIJ EN VOEDSELVOORZIENING

Directie Internationale Organisaties

Boorlaan

tel. 182610, toestel 114

DIO 5753

dM/TS

's-GRAVENHAGE, 7 December 1953.

AAN: *Drs. D. C. Breedveld*
Dep. van Financien

Betreft: aanbieding concept-nota.

Als bijlage aangeboden een concept-nota over het vraagstuk der arbeidsbezetting in de landbouw, opgesteld door de heer de Meel als rapporteur en de heren Burger (Rijksdienst voor het Nationale Plan), Maris (Landbouw-Economisch Instituut) en Koppejan (Centraal Planbureau) als leden der redactiecommissie. Ziekte van de rapporteur heeft helaas de samenstelling van deze nota drie weken vertraagd.

Op de bijeenkomst van 20 October van de contactgroep werd bovengenoemde redactiecommissie aangewezen. Het mandaat voor rapporteur kan als volgt worden omschreven:

- a. opstellen van een nota, bestemd voor de Minister van Landbouw, Visserij en Voedselvoorziening;
- b. de nota dient geen technische studie te zijn, doch een zeer beknopte, kwalitatieve aanduiding der problemen;
- c. de nota dient punten te bevatten, die door de Minister in internationaal kader aan de orde zouden kunnen worden gesteld.

Daar deze nota voorlopig voor intern gebruik is bestemd, heeft de redactiecommissie gemeend in dit stadium niet te moeten streven naar formuleringen, die voor verschillende andere landen aanvaardbaar kunnen worden geacht.

Wegens veelvuldige afwezigheid van de heer van der Lee en de heer Linthorst Homan buitenslands kon nog geen datum voor een bespreking worden vastgesteld. Bericht hierover zal U zo spoedig mogelijk worden toegezonden.

DE CHEF DER DIRECTIE
INTERNATIONALE ORGANISATIES,
voor deze:

H. Riem
(Ir. H. Riem)

4212-100-53

Min. v. Fin., Dr. BBV, 1262/3. Landbouwverenigingschap 1952/1954

Arbeidsbezetting in de agrarische sector

1. In deze nota wordt in zeer beknopte vorm aan de orde gesteld het vraagstuk van de arbeidsbezetting in de agrarische sector en de afvloeiing van werkrachten uit de agrarische naar de industriële en de z.g. tertiaire sector, die in vele landen plaats vindt.

De reden, waarom dit vraagstuk hier wordt behandeld is, dat een te dichte bezetting van de agrarische sector de rationalisatie van de landbouw x) en hiermee de mogelijkheid tot verhoging van de arbeidsproductiviteit en de welvaart van de agrariërs, tegenwerkt. Het is daarom van belang na te gaan, hoe de afvloeiing uit de landbouw moet worden verklaard, of deze afvloeiing steeds gunstig moet worden beoordeeld en dient te worden bevorderd en zo ja, op welke wijze deze bevordering zou kunnen geschieden.

2. Op de verklaring van het verschijnsel der afvloeiing uit de landbouw zal hier niet uitvoerig worden ingegaan. Slechts zij aangestipt dat hier vooreerst werkzaam zijn een complex van economische factoren, waaronder:
  - a) de druk van een zich vermeerderende agrarische bevolking op de beperkte bestaansmiddelen in de landbouw x) door de beperkte beschikbaarheid van grond;
  - b) de zuigkracht van hogere lonen als gevolg van een zich uitbreidende werkgelegenheid in de stedelijke centra en speciaal in de industrie.
 Hiernaast zijn er sociologische factoren, bijv. de aantrekkingskracht, die de stedse levenswijze op jonge plattelanders uitoefent.

Andere factoren werken de afvloeiing tegen, zodat deze in de meeste landen slechts langzaam plaats vindt. De voornaamste van deze factoren is de gehechtheid aan een traditionele levenswijze en aan de bodem van vele agrariërs. Verder verzet de overheid zich in sommige landen tegen te sterke afvloeiing op grond van buiten-economische overwegingen, die bijv. in het sociologische, culturele, morele en strategische vlak kunnen liggen.

Zulke buiten-economische overwegingen zullen in deze nota buiten beschouwing worden gelaten.

3. Onderscheid moet worden gemaakt tussen een absolute vermindering en een relatieve vermindering van de agrarische bevolking. Bij een absolute vermindering neemt het aantal agrariërs af, bij een relatieve vermindering vindt slechts een teruggang plaats van het percentage, dat de agrarische bevolking vormt van de totale bevolking. Een relatieve vermindering, d.w.z. een vermindering van het agrarisch bevolkingspercentage, kan gepaard gaan met een absolute toename der agrarische bevolking, die echter geringer is dan de toename der niet-agrarische bevolking. Aangenomen een gelijk natuurlijk accres in en buiten de landbouw, vindt ook in dit geval afvloeiing uit de landbouw plaats.

In deze nota valt de nadruk op de absolute vermindering van de agrarische bevolking. Daar de bevolking van bijna alle landen ter wereld toeneemt en daar het natuurlijk bevolkingsaccres in de agrarische gebieden nergens kleiner is dan in de niet-agrarische gebieden, betekent een absolute vermindering van de agrarische bevolking steeds een nog sterkere relatieve vermindering, d.w.z. een nog sterkere daling van het agrarisch bevolkingspercentage.

---

x) Wanneer in deze nota van landbouw wordt gesproken, dan worden hieronder alle agrarische activiteiten (incl. bosbouw) verstaan.

4. De reductie van de agrarische bevolking zal welvaartverhogend werken als deze gepaard gaat met of het gevolg is van:
  - a. Rationalisatie van de landbouw
  - b. Het scheppen van, of aanwezig zijn van, voldoende arbeidsplaatsen in de industrie of in de verzorgingsbedrijven, dan wel de mogelijkheid van emigratie. Het scheppen van arbeidsplaatsen en uitwegen voor emigratie wordt vergemakkelijkt, indien geen toename van agrarische bevolking of totale bevolking plaats vindt.

Relatieve of absolute vermindering der agrarische bevolking werkt dus niet automatisch welvaartverhogend. Indien bovengenoemde voorwaarden niet zijn vervuld, zou van landvlucht kunnen worden gesproken of zou werkloosheid in andere sectoren ontstaan.

Rationalisatie van de Landbouw

5. Vooropgesteld dient te worden, dat een rationele landbouw uiteraard zo volledig mogelijk dient rekening te houden met de vaste natuurlijke factoren als bodem en klimaat. Deze factoren behoren de keuze van gewassen en van b
drijfstype in hoge mate te bepalen. Op dit gebied zal veelal nog verbeterde
aanpassing mogelijk zijn.
6. Uitgaande van een redelijke aanpassing van het bedrijfstype aan de natuurlijke factoren betekent rationalisatie van de landbouw een verhoging van de arbeidsproductiviteit. Veelal zullen hiervoor investeringen nodig zijn. Het doen van renderende particuliere investeringen zal echter worden bevorderd, en in sommige gevallen zelfs eerst worden mogelijk gemaakt, indien een aantal essentiële productie-omstandigheden zijn geschapen.

Zij omvatten:

- 1) Een behoorlijke, van geval tot geval vast te stellen, minimale bedrijfs-grootte
- 2) Aanvaardbare juridische vorm van het grondgebruik (pachtwetten, deelbouw enz.)
- 3) Een zeker niveau van maatschappelijke activiteit, aanpassingsvermogen en positieve reactie op economische prikkels van de betrokken landbouwers (onderwijs, voorlichting, bevordering van vereniging en coöperatie)
- 4) Openlegging der betrokken gebieden voor het verkeer
- 5) Stichting van openbare nutsbedrijven (waterleiding, electriciteit, post rijen etc.)
- 6) Cultuurtechnische werken (waterbeheersing, grondverbetering etc.)
- 7) Landbouwonderwijs- en landbouwvoorlichting
- 8) Research, zaadveredeling etc.
- 9) Credietfaciliteiten om de nodige particuliere investeringen in bedrijfs-uitrusting, mest etc. te kunnen financieren.

Een zoveel mogelijk gelijktijdige verbetering van de hiervoor in aanmerking komende der genoemde productie-omstandigheden zal gewenst zijn. Aan geen der genoemde omstandigheden kan door individuele boeren veel worden veranderd, zodat dit vooral een terrein is van overheidszorg en overheidsinvesteringen.

7. Industrialisatie: Het scheppen van werkgelegenheid in de industrie moet zodanig zijn dat de afvloeiing uit de landbouw wordt opgevangen. In de praktijk zal het, waar volledige simultaneïteit niet mogelijk is, wenselijk zijn

om de werkgelegenheid, geschapen in de industrie en tertiaire bedrijven enigszins voor te doen blijven bij de afvloeiing uit de landbouw, enerzijds om volledige werkgelegenheid te garanderen, anderzijds om een zekere zuigkracht op de agrarische arbeidsmarkt uit te oefenen.

Voor industrialisatie zijn omvangrijke investeringen nodig (evenals voor rationalisatie van de landbouw). Bovendien moeten ook hier de voorwaarden worden verbeterd, die vervuld moeten zijn om productieve investeringen in de industrie te kunnen effectueren.

Verder spelen factoren als onderwijs, vakscholen, credietverlening, verkeer, openbare nutsbedrijven, research, nijverheidsvoorlichting, maar ook belastingpolitiek, sociale voorzieningen en huisvesting, een belangrijke rol.

De verbetering van de minder gunstige omstandigheden op de genoemde gebieden is in eerste instantie een overheidstaak.

8. Bevordering van emigratie kan tot op zekere hoogte dezelfde uitwerking hebben als industrialisatie. Emigratie is bovendien goedkoper, wat in het meest voorkomende geval van kapitaalschaarste van belang is. De aan een emigrant eventueel verleende subsidie, en de gemiddelde kapitaal-export per emigrant, zullen immers meestal kleiner zijn dan de voor één nieuwe arbeidsplaats in de industrie benodigde investeringen. Er kan echter niet op worden gerekend, dat er altijd landen zullen blijven, die bereid zijn op grote schaal immigranten toe te laten. Emigratie moet daarom worden gezien als een tijdelijke verlichting van de taak, binnen de eigen gemeenschap orde op zaken te stellen. Deze verlichting moet ongetwijfeld dankbaar worden aanvaard, zolang zij mogelijk blijft, doch de politiek dient er op gericht te zijn emigratie overbodig te maken.

Bevordering van de afvloeiing

9. Uit het voorgaande is het duidelijk, dat de afvloeiing van bevolking uit de landbouw wordt bevorderd en min of meer automatisch tot stand zal komen, wanneer alle voorwaarden geschapen zijn die rationalisatie van de landbouw en industrialisatie mogelijk maken en bovendien verdere maatregelen worden genomen, die investeringen in de landbouw en de industrie zullen bevorderen (bijv. fiscale politiek; bevordering van het sparen; buitenlandse leningen en investeringen). Het scheppen der genoemde voorwaarden zal veelal neerkomen op het doen van investeringen door de overheid (onderwijs, weg- en spooraanleg, cultuurtechnische werken enz). De overheids-, evenals de benodigde particuliere investeringen stuiten spoedig op de grenzen, gelegen in de beperkte hoeveelheid in het binnenland beschikbaar of uit het buitenland aantrekbaar kapitaal. Deze kapitaalschaarste is één der factoren, die het tempo der economische ontwikkeling en dus het tempo der afvloeiing bepaalt. Andere zulke bepalende factoren kunnen zijn de geringe ontwikkeling van de boeren in sommige streken (waarin onmogelijk op korte termijn verbetering is te brengen), de verkeerssituatie enz. Indien een politiek, gericht op snelle ontwikkeling tot hogere welvaart, wordt gevoerd, zal speciale aandacht aan de in ieder land iets anders liggende knelpunten moeten worden gewijd.
10. Gelijkzeitig met de rationalisatie van de landbouw en de industrialisatie dient te worden begonnen met het treffen van maatregelen die de afvloeiing

kunnen vergemakkelijken en versnellen, zoals:

- a. Oprichting van school- en beroepskeuzebureaux in agrarische gebieden, die over te kiezen (vak)opleiding en beschikbare industrieplaatsen adviseren,
- b. Eventuele subsidies op of gratis aanbod van vervoer uit agrarische gebieden met een surplus aan werkers naar geëigende industriële centra,
- c. Huisvesting en sociale voorzieningen voor uit de landbouw afgevloede arbeiders,
- d. Loon- en prijspolitiek.

11. Rekening dient te worden gehouden met de historische, sociologische en psychologische factoren, die specifiek zijn voor de bevolking van bepaalde landen en landstreken. Door de methoden, waarmee een politiek van afvloeiing uit de agrarische gebieden wordt gevoerd, af te stemmen op deze traditionele eigenaardigheden van de menselijke factor, zullen de vooruitzichten op succes aanzienlijk worden verbeterd.
12. Theoretisch zal er bij een gegeven stand der techniek ook uit economisch oogpunt in absolute cijfers een minimum zijn, waarbeneden de landbouwbevolking in een bepaald land niet zal kunnen dalen zonder schade voor de welvaart. In de praktijk is men in de meeste landen behalve Engeland nog zover van een dergelijk minimum verwijderd, dat dit praktisch voorlopig niet van belang is.
Van meer praktisch belang zijn eventuele buiten-economische overwegingen (bijv. van culturele, sociologische en zedelijke aard), die zich tegen vermindering van het agrarisch bevolkingsdeel zouden kunnen verzetten. Zulke overwegingen vallen buiten dit bestek; hier wordt slechts gewezen op de economische nadelen van een te dichte en niet afnemende bezetting van de agrarische sector voor zeer vele landen.

Praktische internationale aspecten

13. Rationalisatie van de landbouw, industrialisatie en dus ook vermindering van de agrarische bevolking is van belang voor de meeste landen der wereld. Uitgezonderd zijn slechts de landen met nog uitgestrekte ongebruikte of zeer extensief gebruikte agrarische arealen (bijv. Canada, Argentinië) en een land als Engeland, dat reeds een zeer laag agrarisch bevolkingspercentage heeft.
14. In het kader van internationale organisaties, zoals de ECOSOC der V.N., de F.A.O., de O.E.E.C., kan het groot nut hebben op dit speciale aspect van het vraagstuk der economische ontwikkeling te wijzen, onderdelen ervan te bestuderen, en wellicht voorstellen te doen voor een gecoördineerde aanpak. Dit laatste echter is niet wel mogelijk zonder ook alle andere aspecten van economische ontwikkeling hierin te betrekken. Wel is het van groot belang er in internationale kring steeds op te wijzen, dat hoge agrarische kostprijzen nimmer kunnen worden gerechtvaardigd - tenzij tijdelijk - door een beroep op de noodzaak een bepaald levenspeil voor de gegeven agrarische bevolking te handhaven. De verdeling van de bevolking over verschillende economische sectoren dient als een variabele grootte te worden gezien. Een moderne landbouwpolitiek moet dynamisch zijn, gericht op vergroting, technische verbetering en eventueel mechanisering van bedrijven en op af-

vloeiing van het aldus overbodig geworden deel van de agrarische bevolking naar andere werkzaamheden.

15. In het kader van de Europese economische integratie is de agrarische bezetting van groot belang. In een land met een hoog agrarisch bevolkingspercentage en een groot aantal miniaturbedrijfjes waarop efficiënte productie en een behoorlijk bestaan voor de betrokkenen onmogelijk is, zal sanering van deze toestand noodzakelijk zijn, wil een volledige economische integratie met de overige landen van het Kleine Europa tot stand komen. Tijdens een overgangperiode van onvolledige economische integratie zou met vereende krachten, ook en vooral met hulp van de in dit opzicht gunstiger gesitueerde landen van het Kleine Europa, gestreefd moeten worden naar het in het leven roepen van die productie-omstandigheden, die rationalisatie van de landbouw, uitbreiding van de industrie en afvloeiing van bevolking uit de landbouwsector mogelijk zullen maken.

's-Gravenhage, 4 December 1953.

dM/FF

4197-100-53

Bijlage bij de nota "Arbeidsbezetting in de agrarische sector"

De onderstaande aantekeningen zijn bedoeld als aanvulling van de nota "arbeidsbezetting in de agrarische sector" met:

- a) enige statistische illustraties en theoretische opmerkingen, die de nota zelve te omvangrijk en te technisch zouden maken,
- b) opmerkingen t.a.v. enige punten, die weliswaar van belang zijn, doch te controversieel om naar voren te worden gebracht in een nota waaruit eventueel een Nederlands initiatief in internationaal milieu zou kunnen voortvloeien.

Statistische illustraties

Bijgaande tabellen zijn ontleend aan officiële internationale publicaties.

Tabel 1 geeft een duidelijk beeld van de verschuiving uit de agrarische- naar andere sectoren, die in recente tijd in vele landen is opgetreden.

Weliswaar zijn de statistieken omtrent de agrarische bevolking niet al te betrouwbaar en niet geheel internationaal vergelijkbaar, doch de tendenzen zijn te algemeen en duidelijk om toeval te kunnen zijn.

Uit de laatste kolom van de tabel ontstaat de indruk dat de verschuiving het snelst plaats vindt in landen met een snelle economische ontwikkeling en stijgende welvaart. Wanneer onder de weinige uitzonderingen op de algemene ontwikkeling de Sovjet-zone van Duitsland buiten beschouwing wordt gelaten (de cijfers hebben hier op de periode der tweede wereldoorlog betrekking) dan zijn de overige uitzonderingen (Roemenië, Italië) landen, die in economische ontwikkeling zijn achtergebleven over de betrokken periode.

Verder blijkt uit deze tabel, dat het agrarische bevolkingspercentage lager is voor welvarende, en hoger voor minder welvarende landen.

In tabel 2 is het percentage, dat de agrarische beroepsbeoefenaars vormen op de totale beroepsbevolking, vergeleken met het percentage, dat het agrarisch nationaal inkomen van het totale nationale inkomen vormt. Dit laatste percentage blijkt steeds kleiner te zijn, in de meeste gevallen zeer aanzienlijk kleiner. Het in de landbouw geproduceerde of verdiende nationaal inkomen per hoofd der agrarische bevolking is dus lager dan het nationaal inkomen per hoofd van de rest van de bevolking. De enige uitzondering is Engeland, waar het agrarisch bevolkingspercentage zeer laag is en waar grote bedrijven regel zijn.

Deze statistieken moeten met de nodige voorzichtigheid worden gehanteerd, daar de aard der bronnen en vooral de internationale vergelijkbaarheid veelal te wensen overlaat. De besproken tendenzen zijn echter zo duidelijk, dat deze door statistische correcties niet zouden verdwijnen.

Hoewel deze statistische gegevens niets kunnen bewijzen, geven zij toch een sterke aanwijzing, dat relatieve vermindering van

het agrarische bevolkingsdeel welvaartsstijgend zal werken en dat de mindere welvaart van de agrarische bevolking in vele landen o.a. kan worden verklaard door de te dichte bezetting van de agrarische sector.

Economische verklaring voor de gunstige gevolgen van afvloeiing uit de landbouw.

De theoretisch economische verklaring van het verband tussen stijgende welvaart en dalend agrarisch bevolkingspercentage is vooral tot drie grondfeiten te herleiden:

- a. De geringe vermeerderbaarheid der productiefactor bodem.
- b. De aan het agrarisch productieproces eigen zijnde overheersende betekenis van de productiefactor bodem, d.w.z. de beperkte substitutiemogelijkheid door de factoren arbeid en kapitaal.
- c. De geringe elasticiteit van de vraag naar de meeste agrarische producten, vergeleken bij de totale vraag naar industriële producten.

ad a: Ontginning, inpoldering, etc., heeft vooral in meer ontwikkelde landen, maar ook in de wereld als geheel, duidelijk zichtbare, absolute grenzen, die voor individuele landen (b.v. in West-Europa) vaak zeer nauw liggen. De mogelijkheden tot kwalitatieve verbetering van de bodem zijn eveneens beperkt, althans veel beperkter dan de vermeerdering van de productiefactoren kapitaal en arbeid.

ad b: De in een bepaald land binnen een beperkt tijdsverloop voor agrarische activiteiten beschikbare hoeveelheid grond, is een vrijwel constant gegeven. Mogelijk is slechts de vervanging van arbeid door kapitaal; hierdoor zal het agrarisch product per hoofd, en hiermee de agrarische welvaart, stijgen.

ad c: De elasticiteit van de vraag naar verscheidene van de belangrijkste agrarische producten, zoals tarwe, rijst, aardappelen, mais, etc., is zeer gering, zodat de totale vraag gewoonlijk niet veel meer stijgt dan evenredig met de bevolkingstoename. De vraag naar veredelingsproducten (suiker, vlees, zuivel, eieren, etc.), genotmiddelen (koffie, thee, cacao, etc.) en industriële grondstoffen van agrarische oorsprong (katoen, wol, etc.) kan weliswaar een vrij belangrijke elasticiteit vertonen, doch bijna steeds (met uitzondering wellicht van rubber en hout) blijft deze klein vergeleken bij de elasticiteit van de vraag naar de meeste industrieproducten en vele diensten.

Indien wordt aangenomen, dat de vooruitgang der techniek in de landbouw en in de industrie tot gelijke toename van de arbeidsproductiviteit leidt, dan komt de geringe elasticiteit van de vraag naar agrarische producten aldus tot uiting, dat aan een slechts in geringe mate (althans niet veel meer dan evenredig met de bevolking) toenemende vraag naar deze producten door een steeds kleiner percentage agrariërs kan worden voldaan. De in de landbouw overbodig geworden beroepspersonen kunnen overgaan naar de industrie en de tertiaire sector, waarin als gevolg van veel

grotere elasticiteit van de vraag ook bij stijgende arbeidsproductiviteit steeds meer personen hun bestaan zullen kunnen vinden.

Vergroting van bedrijven.

De wijze, waarop agrarische bedrijven zullen kunnen worden vergroot, zal afzonderlijke bestudering verdienen.

De volgende mogelijkheden kunnen worden onderscheiden:

1. Ruilverkaveling. Deze methode, die b.v. in heel Europa reeds op beperkte schaal wordt toegepast, leidt in de eerste plaats tot vergroting der kavels. Door het wegvallen van aanvoerweggetjes, landpaden, sloten en afscheidingen wordt echter ook een zekere vergroting der bedrijven bereikt, die echter wel nimmer meer dan 15 à 20% zal bedragen. Bovendien kan ruilverkaveling slechts zeer langzaam worden uitgevoerd.
2. Grootscheepse sanering, in Nederland veelal als herverkaveling aangeduid. Zulk een sanering zal slechts mogelijk zijn in één der volgende gevallen:
  - a. uitgestrekte nieuwe terreinen voor agrarisch gebruik staan ter beschikking (hetzij braakliggende gronden, hetzij nieuwe ontginningen, inpolderingen, etc.),
  - b. bestaande bedrijven worden samengesmolten (b.v. door vorming coöperatieve bedrijven, door verkoop, of anderszins).

Tertiaire sector.

In de nota is verondersteld, dat afvloeïing uit de landbouw naar de tertiaire sector (handel en verkeer, vrije beroepen, overheid, etc.) niet speciaal behoeft te worden bevorderd. Bij ontwikkeling van de industrie breidt deze sector zich in het algemeen vanzelf uit. Vele studies hebben aangetoond dat er in sommige onderdelen der tertiaire sector (b.v. distributie-apparaat, tussenhandel, persoonlijke diensten) een gevaar van inefficiency door overbezetting bestaat, zodat niet afvloeïing naar, doch uit deze bedrijfstakken gewenst is. Voor landen als Frankrijk is de gezondmaking van de tertiaire sector door afvloeïing wellicht even belangrijk als de afvloeïing uit de landbouw.

Tabel 2

AANDEEL DER AGRARISCHE BEVOLKING IN HET NATIONALE INKOMEN 1)

Land	Aandeel v. agrarische 2) beroeps-bevolking in totale beroeps-bevol- king		Aandeel v. agrarisch nationaal inkomen 7) in totaal nationaal inkomen 4)	
	%	Jaar 3)	%	Jaar
Nederland	20	1947	12	1947
West-Duitsland	5) 29	1946	12	1948
Frankrijk	5) 36	1946	21	1946
Italië	48	1936	29	1938
Engeland	5) 5	1951	5	1950
Denemarken	27	1940	22	1938
Finland	57	1940	30	1940
Noorwegen	24	1946	15	1947
Griekenland	58	1946	41	1946
Polen	64	1931	24	1948
U.S.A.	11	1951	7	1950
Canada	19	1951	16	1948
Chili	6) 35	1940	19	1940
Argentinië	25	1947	24	1945
India	67	1931	48	1948
Zuid-Afrika	5) 47	1946	14	1946

- 1) De keuze der landen is bepaald door de aanwezigheid van de desbetreffende gegevens in de officiële internationale publicaties.
- 2) Tenzij anders vermeld, is in de agrarische beroeps-bevolking niet begrepen de bevolking, werkzaam in bosbouw en visserij.
- 3) Ontleend aan het F.A.O.-Yearbook 1952, Vol. VI, Part 1.
- 4) Ontleend aan United Nations Statistical Yearbook, 1951
- 5) Inclusief bosbouw en visserij
- 6) Inclusief bosbouw
- 7) Het agrarisch nationaal inkomen omvat ook het inkomen uit bosbouw en visserij.

Tabel 1

AGRARISCHE BEVOLKING ALS PERCENTAGE VAN DE TOTALE BEVOLKING 1)

Land	Jaar	%	Jaar	%	3) Vermindering v.d. agr. bevolking per jaar, uitgedrukt als % v.d. agr. bevolking i.h. jaar v. uitgang
Nederland	1930	20	1947	2) 17	0,9
België	1930	20	1948	18	0,6
Luxemburg	1935	20	1947	17	1,3
Duitsland (Bonds. Rep.)	1939	5) 26	1946	4) 18	4,4
" (Sov.)	1939	5) 20	1946	4) 20	0
Frankrijk	1931	4) 29	1946	4) 25	0,9
Italië	1936	45	1948	44	0,2
Engeland	1931	4) 6	-	-	-
Zweden	1930	31	1945	22	1,9
Denemarken	1930	30	1949	19	1,9
Finland	1930	59	1949	50	0,8
Portugal	1930	45	1940	40	1,1
Joego-Slavië	1931	76	1948	70	0,5
Tsjecho-Slowakije	1930	4) 33	1947	4) 28	0,9
Roemenië	1930	4) 72	1941	4) 72	0
U.S.S.R.	1926	4) 78	1939	57	2,1
U.S.A.	1930	24	1950	16	1,7
Canada	1931	32	1941	27	1,6
Chili	1930	5) 41	1940	5) 39	0,5
Nieuw-Zeeland	1930	24	1950	21	0,6

- 1) Tenzij anders vermeld, zijn de cijfers ontleend aan het F.A.O.-Yearbook, 1952, Vol.VI, Part.1. Indien het tegendeel niet is aangegeven, is in de agrarische bevolking niet begrepen de bevolking, afhankelijk van visserij en bosbouw.
- 2) In afwijking van het F.A.O.-cijfer 12, dat abusievelijk gebaseerd is op een bedrijfstelling van bedrijfshoofden en hun gezinsleden, is dit cijfer gebaseerd op een verbeterde schatting van het C.B.S.
- 3) Dit cijfer is benaderd, door de percentsgewijze vermindering over de periode tussen de vermelde jaren te delen door het aantal jaren dat deze periode omvat. Een logaritmische berekening leek niet gerechtvaardigd in verband met de geringe nauwkeurigheid van deze cijfers.
- 4) Inclusief bosbouw en visserij.
- 5) Inclusief bosbouw.